

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A gyermektartásdíj hazai megjelenése és
szabályozása napjainkig**

Szerző: dr. Miju Anita

Nyíregyháza, 2016. január 19.

Bevezetés

Tanulmányomban azt szeretném bemutatni, hogy a gyermektartásdíj magyarországi szabályozása nagyon összetett, ezt tükrözi a tanulmányom is, mely magában foglalja a megállapításának, a végrehajtásának, állam általi megelőlegezésének a szabályait és kiterjed a gyermektartásdíjat szándékosan nem fizető szülő büntetőjogi felelősségének a megállapítására.

A gyermektartásdíj kezdeti néhány mondatos szabályozása ma már részletessé vált, mely az elmúlt évszázadban több jelentős reformot is megért.

A gyermekek védelme több nemzetközi egyezményben is megjelenik, de tanulmányokban kizárólag a magyar szabályozással foglalkozom.

I. A gyermektartásdíj törvényi szabályozásának kezdetei

A házasságból született gyermekek után fizetendő tartásdíj szabályozása a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikkben jelent meg először. A törvénycikk elsősorban a házasság létrejöttének, érvénytelenségének, megszűnésének részletszabályait tartalmazza, és elég szűkszavúan tartalmaz rendelkezést a válás esetén a gyermek tartásdíj fizetéséről.

A törvénycikk rendelkezése szerint, a házasságból született közös gyermekek tartása és nevelése költségeit mindkét szülő jövedelme arányában volt köteles fedezni, ha arra a gyermekek vagyonának jövedelme nem volt elegendő.

A tartásdíj fizetési kötelezettség megállapítását bírósági vagy gyámhatósági eljárás előzte meg.

A bíróságnak lehetősége volt arra, hogy a házasság felbontását követően a per iratait megküldje a gyámhatóságnak, hogy az határozzon a gyermek elhelyezése és tartása felől, erre abban az esetben kerülhetett sor, ha a perben kiderített tényeket nem találta elegendőnek ahhoz, hogy a fenti kérdésekben határozzon.

Abban az esetben is a gyámhatóság járt el és határozott a gyermek elhelyezése és tartása felől, ha a felbontó ítélet születését követően a megváltozott körülmények miatt az már nem felelt meg a gyermekek érdekeinek. Ebben az esetben a gyámhatóság a bíróságtól eltérő határozatot hozhatott. A bíróság elrendelhetette, a házassági per alatt az ágytól asztaltól különélést, ebben az esetben a bíróság határozott a gyermekek tartása felől is.¹

Maga a törvénycikk kifejezetten a házasságból született gyermekek utáni tartásdíjról rendelkezik. Ugyanakkor a törvénytelen gyermekek családjogi megítélése egészen 1946-ig nem változott, a korszakban a családjogi kérdések a magánjog körébe tartoztak, szokásjog és törvények vegyesen rendelkeztek róluk.

A házasságon kívül született gyermek jogállására az alábbiak voltak a jellemzők 1946 előtti Magyarországon:

1. Az anyja leánykori vezetéknevét viseli.
2. Az anyja állampolgárságát és vallását követi.
3. Községi illetőségét az anya községi illetősége szabja meg.
4. Jogilag csak az anyjával és annak vérrokonaival van rokonságban.
5. Törvényes öröklési jog csak az anyjával és annak vérrokonaival szemben illeti meg.
6. A gyermek természetes és törvényes gyámja az anya; ha az anya kiskorú, akkor a gyámhatóság rendel ki gyámot.
7. A természetes apát a gyermekkel szemben csak a tartásdíjfizetés kötelezettsége terheli, a gyermekkel nincs családi kapcsolatban.

Az apa 1946-ig még családi kapcsolatban sem volt a törvénytelen gyermekével, csupán gyermektartásdíj fizetési kötelezettség terhelte.²

Az anya a törvénytelen gyermeke után járó tartásdíj megállapítása iránt a gyámsági és gondnoksági ügyek intézéséről szóló 1877. évi XX. Törvénycikk 11. cikke alapján indíthatott keresetet a bíróságon az apával szemben.

¹ A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk 96., 97., 102. §

² http://szm.sze.hu/images/e_kiadvanyok/Szemelvenyek_PhD-hallgatok_munkaibol.pdf, Varga István: A törvénytelen gyermek tartására indított per mint társadalmi konstrukció és szociálpolitikai eszköz 2016.01.16.

II. A Csjt. tartásdíj szabályai

1. A kiskorú gyermek tartása

Gyökeres változást a gyermektartásdíjra vonatkozó ügyek szabályozásában a házasságról, a családról és gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (továbbiakban: Csjt.) jelentette. Egyrészt ez a jogszabály már nem tett különbséget a házasságból és a házasságon kívül született gyermekek után fizetendő gyermektartásdíj vonatkozásában, rendelkezései egységesen kiterjedtek mindkét csoportra.

Megjegyzendő, hogy a korábbi Alkotmányunk 1949. évi XX. törvény 1989. október 23. napjától tartalmazta, „ a Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges”.³

A Csjt. tartásra vonatkozó szabályaiban jelentős változást az 1986. évi reform hozott, amely 1987. július 01. napjával lépett hatályba, ettől az időponttól a kiskorú gyermek tartása külön fejezetben került elhelyezésre, és tartalmazta azon rendelkezést (69/A § (1) bekezdés), hogy a szülő a saját szükséges tartásának rovására is köteles megosztani kiskorú gyermekével azt, ami közös eltartásukra rendelkezésre áll. Ez a szabály nem irányadó, ha a gyermek tartása vagyonának jövedelméből kitelik, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenesági rokona van.

A szükséges tartás a gyermeknek az anyagi lehetőségekhez mért célszerű ellátását hivatott biztosítani. A gyermekek szükségletei körében a megfelelő életvitelt kell biztosítani részére, ami magában foglalja a gondozásának és nevelésének alapvető feltételeit: megfelelő lakhatás biztosítását, a ruházkodást, az egészséges ételmezést, a tanulmányok folytatása érdekében indokolt kiadásokat.

A PK. 105. számú állásfoglalás tartalmazta, hogy a Csjt. 65. §-ában és a 69/A. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekből következik, hogy a gyermek érdekében olyan rendkívüli

³ 1949. évi XX. törvény 97. §

kiadás szükséges, amelynek fedezését a tartásdíj kellő előrelátás mellett sem biztosíthatja, a tartásra kötelezett e rendkívüli kiadás arányos részét megtéríteni köteles.

A fenti állásfoglalás alkalmazására azért nem került sor, mert a rendkívüli kiadás megtérítése érdekében a gondozó személy inkább tartásdíj felemelése iránti követelést támasztott.⁴

A gyermektartásdíj jogosultja a gyermek, ezért a tartásdíjat gyermekenként kellett megállapítani.

A Csjt. 69/A.§ (2) bekezdése alapján a gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben szolgáltatja (gyermektartásdíj).

A gyermeket gondozó szülőt számadási kötelezettség nem terhelte a tartásdíj felhasználásával kapcsolatban, azonban azt a gyermekre szükségleteire kellett fordítani.

Problémaként jelent meg, amikor a gyermeket a bíróság már jogerősen elhelyezte és gyermektartásdíj fizetésére kötelezte a másik szülőt, és a tartásdíj fizetésére kötelezett szülő jogellenesen magához vette a gyermeket.

A Legfelsőbb Bíróság PK. 104. számú állásfoglalása szerint a fenti esetben a gyermeket jogellenesen magához vevő szülő nem mentesült a gyermektartásdíj fizetése alól, kivétel csak abban az esetben állt fenn, amennyiben a gyermek önkényes magához vétele a gyermek nyilvánvaló érdekében történt, ebben az esetben a természetben nyújtott tartásra tekintettel mentesíthető volt a tartásdíj fizetési kötelezettség alól.⁵

A Csjt. 69/B. §-a akként rendelkezett, hogy a gyermektartásdíjról a szülők megegyezésének hiányában a bíróság dönt.

A bíróság amennyiben a felek egyezségét jóváhagyta, úgy annak a Pp. 148. §-ában foglaltaknak kellett megfelelnie. A Pp. 148. § (1)- (2) bekezdése szerint: a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék. Ha

⁴ A családjog kézikönyve 2007. I. kötet, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Kőrös András 579-580.o

⁵ A családjog kézikönyve 2007. I. kötet, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Kőrös András 582-583.o.

az egyezés megfelel a jogszabályokban, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben pedig a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja.

A tartásdíjjal kapcsolatban kötött egyezés vonatkozásában a Csjt. 18. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésre is figyelemmel kellett lenni, mely szerint olyan egyezés esetében, amely a felek tartós jogviszonyát rendezte a megváltoztatását akkor lehet kérni, ha az a felek kiskorú gyermekének érdekét szolgálja, illetve a körülmények változása folytán a megállapodás valamelyik fél érdekét súlyosan sérti.

A PK.106. számú állásfoglalás úgy szövelt, a tartásra kötelezett személy és a gyermeket tényleg eltartó, gondozó személy megállapodhatnak abban, hogy a kötelezett a tartási kötelezettségének kiegyenlítéséül megfelelő vagyontárgyat (pénzösszeget) ad a jogosultnak. A bíróság azonban a tartásra kötelezettet ilyen megállapodás esetén is kötelezheti a gyermek részére tartásdíj fizetésére, ha ez a gyermeknek megfelelő tartásának biztosítása érdekében szükséges.⁶

A gyermektartásdíj alapjának meghatározásánál a családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről szóló 4/1987. (VI.14.) IM. Rendelet (továbbiakban: Csjtr.) szabályait alkalmazta a bíróság.

A Csjtr. 10.§ (2) bekezdése értelmében a tartásdíj alapja elsősorban a tartásra kötelezett személy részére

- a bérköltés (alaplábér, bérpótlék, kiegészítı fizetés, prémium, jutalom, 13. és további havi fizetés), illetve
- a rendszeres személyi juttatás (alapilletmény, illetmény-kiegészítés, egyéb kötelezı pótlék stb.) címén juttatott összes járandóság, valamint
- a személyi jellegő egyéb kifizetesként illetőleg nem rendszeres személyi juttatásként járó egyéb jövedelem (végkielégítés, betegszabadság idejére járó díjazás, túlóra ügyeleti díj, távolléti díj stb.).

⁶ A családjog kézikönyve 2007. I. kötet, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Kőrös András 583-585.o.

Ha a fentiek idézettek alapján tartásdíj nem volt megállapítható, illetve a gyermek szükségleteinek fedezésére - a gyermeket gondozó szülő jövedelmi viszonyait is figyelembe véve - nem volt elegendő, a tartásdíj a tartásdíj megállapításánál más rendszeres jövedelmet (pl.: megbízási díj, táppénz, nyugdíj, munkanélküli járadék, újtási díj, tőkejövedelem stb.) is alapul kellett venni. A tartásdíj alapjának megállapításánál a bíróságnak általában a keresetlevél beadását megelőző egyévi összes jövedelmet kellett figyelembe venni.

A tartásdíj alapját nem képezte a költségtérítés, az étkezési hozzájárulás, üdülési hozzájárulás illetve a hasonló jellegű egyéb járandóság.

A tartásdíj megállapításánál és kifizetésénél a jövedelmet terhelő adó, nyugdíjjárulék, egészségbiztosítási járulék, magánnyugdíj-pénztári tagdíj, munkavállalói járulék levonása után fenn maradó összeget kellett alapul venni.⁷

A Csjt. 69/C. §-a rendelkezett arról, hogy a tartásdíjat százalékos arányban, határozott összegben vagy határozott összegben és bizonyos jövedelmek százalékában kellett meghatározni. Amennyiben a tartásdíj százalékos megállapítására került sor, ebben az esetben meg kellett jelölni a tartásdíj alapösszegét is.

A tartásdíj százalékos meghatározása során a kötelezett átlagos jövedelmének 15-25%-ában kellett megállapítani, ennek során figyelemmel kellett lenni a gyermek tényleges szükségleteire, mindkét szülő jövedelmi és vagyoni viszonyaira, a szülők háztartásában eltartott más - saját, illetőleg mostoha - gyermekekre, a gyermek saját jövedelemére. A kötelezettel szemben érvényesíthető tartásdíj mértéke a kötelezett jövedelmének az 50%-át nem haladhatta meg.

A százalékos marasztalás előnye volt, hogy a kötelezett keresetemelkedését automatikusan követte, ugyanakkor az alapösszeg mindenkori megfizetését, mint a tartás minimumát is biztosította, azonban problémát okozott a tartás megállapításának ez a módja azokban az esetekben, amikor a kötelezett havi jövedelme jelentős ingadozást mutatott.

⁷ Heinerné dr. Barzó Tímea: Családjog, Miskolc, 2002, Novotni 115. oldal

A Csjt. lehetőséget adott tartásdíj megállapítására abban az esetben is, ha a gyermek a tartásra kötelezett háztartásában él.⁸ Például: egy háztartásban élt mindkét szülő és a gyermek, de az egyik szülő nem gondoskodott, vagy csak részben gondoskodott gyermeke tartásáról.

2. A nagykorú gyermek tartása

A Csjt. 60. § (2) bekezdése arról is rendelkezett, hogy tartásra a munkaképes leszármazó is jogosult, ha erre szükséges tanulmányai folytatása érdekében rászorul.

A Legfelsőbb XXIX. Számú Bíróság Polgári Elvi Döntése részletesen foglalkozott azzal, mely tanulmányokat tekinthette a bíróság úgy, a szükséges tanulmányok körébe esnek.

A szükséges tanulmányok körébe tartozik az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges tanfolyamok, valamint a főiskolai és egyetemi tanulmányok végzése is. A szükséges tanulmányok folytatása szempontjából a tanulmányok folyamatos végzésének van jelentősége, nem érinti a tanulmányok folyamatosságát az indokolt megszakítás.

Nem köteles a szülő eltartani a szükséges tanulmányokat folytató munkaképes nagykorú gyermekét akkor, ha:

- a) a gyermek továbbtanulásra alkalmatlan,
- b) a gyermek tartásra kötelezettel vagy vele együttélő közeli hozzátartozójával szemben olyan kifogásolható magatartást tanúsít, amelyre tekintettel a társadalmi felfogás szerint a tartásra nem méltó (érdemtelenség),
- c) ezáltal a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné.

A munkaképes nagykorú gyermek részére a szükséges tanulmányai idejére járó tartásdíj összegének megállapításánál a gyermek indokolt szükségleteit és a kötelezett teherbíró képességét kell alapul venni.⁹

⁸ A családjog kézikönyve 2007. I. kötet, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Kőrös András 605-606.o.

⁹ XXIX. Polgári Elvi Döntés

III. Az Új Ptk. Családjogi könyvének tartásdíj szabályai

1. A kiskorú gyermek tartása

A 2014. március 15. napján hatályba lépett a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Családjogi könyve (CSJK.) jelentős változást hozott a tartásdíj szabályozásában. A rokontartás cím alatt három önálló fejezetet tartalmaz, az első a rokontartás közös szabályai, a második a kiskorú gyermek tartása, a harmadik a továbbtanuló nagykorú gyermek tartása.

A rokontartás közül a CSJK. a kiskorú gyermek tartásának és a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásának szentel különös jelentőséget.

Ezzel összhangban a 2012. január 01. napján életbe lépett Alaptörvény XVI. Cikkének (1) és (3) bekezdése is rögzíti, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.¹⁰

A gyermektartás súlyát mutatja, a családjogi rendelkezések körében az, hogy amennyiben a házastársakként együtt élő szülők közös megegyezéssel bontják fel a házasságukat, a járulékos kérdések körében akkor is feltétlenül meg kell egyezniük a gyermektartás kérdésében. A közös szülői felügyelet esetében a szülőknek nem kell megállapodniuk a kapcsolattartás mikéntjéről, a gyermektartásdíjban való megállapodás azonban nem mellőzhető.¹¹

A CSJK-ban a kiskorú tartása körében a törvény vélelmet állít fel, miszerint a kiskorú gyermek rászorultságát vélelmezni kell, mely vélelem a gyermek nagykorúságának betöltése után is - legfeljebb a huszadik életévének betöltéséig - érvényesül, ha a gyermek középfokú iskolai tanulmányokat folytat.

¹⁰ Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014. HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 371.o.

¹¹ Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 371.o

Ugyanakkor megengedi a rászorultság vélelmének a megdöntését, annak bizonyítását, hogy a kiskorú nem szorul tartásra, a tartásra köteles szülő bizonyíthatja, hogy a gyermek képes a saját eltartásáról egészben vagy részben gondoskodni, mert nem tanul vagy munkaviszonyt létesít és rendelkezhet munkával szerzett keresményével.¹²

A CSJK. értelmében a kiskorú gyermek tartására a szülő a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles, kivéve ha a gyermek indokolt szükségleteit munkával szerzett keresménye vagy vagyonának jövedelme fedezi, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenesági rokona van. Amennyiben a szülők nem képesek a gyermek tartására, nincs olyan nagyszülő, aki a gyermeket tarthatná, illetve a gyermek indokolt szükségletei nem fedezhetők vagyonának jövedelméből vagy keresményéből, akkor a gyámhatóság engedélyezheti, hogy a szülők a tartás költségeinek fedezésére a gyermek vagyonának állagát - meghatározott részletekben - igénybe vegyék.¹³

A gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben teljesíti (a továbbiakban: gyermektartásdíj).

A szülő akkor is kötelezhető gyermektartásdíj fizetésére, ha a gyermek az ő háztartásában él, de tartásáról nem gondoskodik pl.: mert a jövedelmét kizárólag saját magára költi.

Az a szülő, aki a tartásdíjat megkapja, köteles azt a gyermek szükségleteinek fedezése érdekében felhasználni.

Az 1/2014. PJE. határozat úgy rendelkezett, hogy a már korábban említett PK. 104. állásfoglalást az új Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti.

A CSJK a Csjt-hez hasonlóan a szülőkre bízta elsősorban, hogy a gyermektartásdíj mértékében és megfizetésének a módja tekintetében megállapodjanak. A CSJK.-ba beépítésre került az az eset, amivel a PK. 106. számú állásfoglalás is foglalkozott, a szülők megállapodhatnak abban is, hogy a gyermekétől különélő szülő a tartási kötelezettségének megfelelő vagyontárgy vagy pénzösszeg

¹² Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 374.o.

¹³ Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 376.o.

egyszeri juttatásával tesz eleget. A megállapodás akkor érvényes, ha abban meghatározzák azt az időszakot, amelynek tartamára a juttatás a tartást fedezi, és azt a gyámhatóság vagy perbeli egyezség esetén a bíróság jóváhagyja.

A CSJK. 4:217. § (3) bekezdése ellentétben a PK. 106. számú állásfoglalással nagyon szűk körben engedi meg, hogy a bíróság a fenti megállapodás ellenére tartásdíjat állapítson meg. A bíróság ebben az esetben csak akkor állapíthat meg tartásdíjat, ha az a körülmények előre nem látható, lényeges változása miatt a gyermek érdekében vagy valamelyik fél súlyos érdeksérelmének elhárítása miatt indokolt.¹⁴

A gyermektartásdíjról a szülők megegyezésének hiányában a bíróság dönt.

A gyermektartásdíj meghatározása során a bíróságnak figyelembe kell venni:

- a) a gyermek indokolt szükségleteit;
- b) mindkét szülő jövedelmi viszonyait és vagyoni helyzetét;
- c) a szülők háztartásában eltartott más - saját, mostoha vagy nevelt - gyermeket és azokat a gyermekeket, akikkel szemben a szülőket tartási kötelezettség terheli;
- d) a gyermek saját jövedelmét; és
- e) a gyermeknek és rá tekintettel az őt nevelő szülőnek juttatott gyermekvédelmi, családtámogatási, társadalombiztosítási és szociális ellátásokat.

A CSJK. meghatározza, mi tartozik a gyermek indokolt szükségletei körébe, így a megélhetéséhez, egészségügyi ellátásához, neveléséhez és taníttatásához szükséges rendszeres kiadások.¹⁵

A CSJK. -ba beépítésre került a PK. 105. számú állásfoglalásában megfogalmazott a gyermek nevelésével kapcsolatban felmerült rendkívüli kiadás megtérítésének az esete, miszerint ha a gyermek érdekében olyan rendkívüli kiadás szükséges, amelynek fedezését a tartásdíj kellő előrelátás mellett sem biztosítja, a tartásra kötelezett e rendkívüli kiadás arányos részét is köteles megtéríteni.

¹⁴ Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 378-379.o.

¹⁵ Ptk. 4:218. §

A bíróságnak a tartásdíj összegét gyermekeként általában a kötelezett átlagos jövedelmének tizenöt-huszonöt százalékában kell meghatározni. Az átlagos jövedelem megállapításánál rendszerint a kötelezettnek a kereset megindítását megelőző egy évi összes jövedelmére figyelemmel kell lenni.

A bíróság a fenti szabály alapján csak határozott összegben állapíthatja meg a tartásdíjat ellentétben a Csjt. korábbi szabályaival, ahol lehetőség volt a tartásdíj kötelezett jövedelmének meghatározott százalékában történő rögzítésére.

A CSJK-ban a rokонтartás általános szabályai között beillesztésre került, hogy mely esetben lehet a felek megállapodásán vagy a bíróság ítéletén alapuló tartást megváltoztatni. Erre akkor van lehetőség, ha a meghatározásának alapjául szolgáló körülményekben olyan változás következett be, hogy a tartás változatlan teljesítése valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti, a tartás mértékének vagy szolgáltatása módjának a megváltoztatását lehet kérni.

2. A továbbtanuló nagykorú gyermek tartása

Az új Ptk. Családjogi könyvébe külön fejezetben kerül rendezésre a továbbtanuló nagykorú gyermek tartása, a Csjt. korábban csak annyi rendelkezést tartalmazott, hogy tartásra a munkaképes leszármazó is jogosult, ha erre szükséges tanulmányai folytatása érdekében rászorul. A jelenleg hatályos új Ptk-ban a XXIX. Polgári Elvi Döntés egyes rendelkezéseit is figyelembe véve került szabályozásra a nagykorú gyermek tartása.¹⁶

A továbbtanuló nagykorú, munkaképes gyermek a rászorultsági vélelem esetén kívül is jogosult a tartásra, ha szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatása érdekében arra rászorul. A gyermeknek a szülőt a továbbtanulási szándékáról késedelem nélkül tájékoztatnia kell.

Szükséges tanulmánynak minősül az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés vagy tanfolyam, a felsőfokú végzettségi szintet biztosító alap- és

¹⁶ Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc 384.o.

mesterképzésben, valamint a felsőfokú szakképzésben folytatott tanulmányok folyamatos végzése. Nem érinti a tanulmányok folyamatosságát az a megszakítás, amely a jogosultnak nem róható fel.

A szülő nem köteles nagykorú, továbbtanuló gyermekét eltartani, ha

- a) a gyermek a tartásra érdemtelen;
- b) a gyermek tanulmányi és vizsgakötelezettségének rendszeresen, önhibájából nem tesz eleget;
vagy
- c) ezáltal a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné.

A nagykorú gyermek érdemtelen a tartásra akkor is, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.¹⁷

Változás a Csjt-hez képest, hogy rögzíti a CSJK. a szülő a huszonötödik életévét betöltött, továbbtanuló gyermekének tartására rendkívül indokolt esetben kötelezhető.

A továbbtanuló gyermek képzését, tanulmányait biztosító intézmény a tartásdíj fizetésére kötelezett szülőt - kérelmére - köteles tájékoztatni a tanulmányok végzésének fennállásáról vagy megszűnéséről. Ennek a szabálynak a törvénybe iktatása azért is volt fontos, mert korábban a gyakorlatban nehézségbe ütközött, ha a különélő és tartásdíjat fizető szülő tájékoztatást, igazolást kért az iskolától, hogy a gyermeke tanulmányait folytatja e még, elküldték őt anélkül, hogy tájékoztatták volna.

A tartásdíj mértékének meghatározásánál a továbbtanuló gyermek indokolt szükségleteit, saját jövedelmét, vagyoni helyzetét, a tanulmányai folytatásához jogszabály által biztosított kedvezményeket, támogatásokat és a szülők teherbíró képességét kell figyelembe venni.¹⁸

Összességében elmondható, hogy a kiskorú és továbbtanuló nagykorú gyermek tartására vonatkozó szabályok jelentős változáson mentek keresztül, az új Ptk. Családjogi könyvének megalkotása során figyelembe vették és beépítették a kialakult joggyakorlatot, ezzel is segítve a bíróságok ítélező tevékenységét.

¹⁷ Ptk. 4:220. §

¹⁸ Ptk. 4:221. §

IV. Gondozási díj megállapítása

Előfordulhat, hogy a gyermek nevelése családi környezetben nem biztosított, ezért a gyámhatóság átmeneti nevelésbe veszi, ez azonban nem jelenti azt, hogy a szülő tartási kötelezettsége megszűnne, a szülő gyermeke átmeneti nevelésbe vétele esetében is köteles hozzájárulni gyermeke tartásához.

A gyermekvédelmi törvény külön alcímben foglalkozik az átmeneti nevelésbe vett gyermekek szülei által fizetendő gondozási díjról.

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.) 152. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a gondozási díj megállapításánál a Ptk-nak a gyermek tartására vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

A szülő nemcsak az átmeneti nevelésbe vett gyermeke, hanem az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt után is köteles gondozási díjat fizetni, amennyiben a törvény másként nem rendelkezik.

A gondozási díjat az köteles fizetni, aki a Ptk. családjogra irányadó szabályai értelmében a gyermek tartására köteles.

A gyámhatóság - a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánítható - határozatában a tartásra egysorban köteles szülőket külön-külön kötelezi a gondozási díj megfizetésére.

A gondozási díj összegének meghatározásánál a fizetésre köteles személy szociális körülményeit is figyelembe kell venni, ha a gondozási díj fizetésére köteles személy rendszeres jövedelme nem állapítható meg, a gondozási díjat az öregségi nyugdíj legkisebb összegének (2016. évben ez az összeg: 28.500 forint) alapján kell meghatározni.

A gyermekvédelmi törvény szabályozza azt az esetkört is, mikor nem állapítható meg a szülővel szemben gondozási díj, melyek az alábbiak:

- a szülő gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához járult hozzá, illetve a hatodik életévét betöltött vagy egészségileg károsodott gyermek esetében a szülői nyilatkozatot a gyámhatóság jóváhagyta,
- a szülő a nevelőszülőnél vagy a gyermekotthonban a gyermekéről személyesen gondoskodik,
- a kötelezett rendszeres jövedelemmel nem rendelkezik.

A gyámhatóság a gondozási díjhátralékot méltányosságból elengedheti, vagy annak megfizetésére halasztást, illetve részletfizetési kedvezményt engedélyezhet.

A gondozási díj hátralék adók módjára történő behajtásáról - az állami fenntartó megkeresésére - a kötelezett lakóhelye szerinti települési önkormányzat jegyzője adóügyi hatáskörében gondoskodik.¹⁹

V. Gyermektartásdíj végrehajtása

A bíróság a gyermektartásdíjról rendelkező határozatában megállapítja a gyermektartásdíj mértékét, a teljesítési határidőt, melynek eredménytelen eltelte után a gyermektartásdíjra jogosult végrehajtási eljárást kezdeményezhet.

A végrehajtási törvény meghatározza, hogy a végrehajtási okiratot abban az esetben lehet kiállítani, ha a végrehajtandó határozat

- a) kötelezést (marasztalást) tartalmaz,
- b) jogerős vagy előzetesen végrehajtható, és
- c) a teljesítési határidő letelt.

A bíróság által jóváhagyott egyezség alapján akkor is végrehajtható okiratot lehet kiállítani, ha a jóváhagyó végzést megfellebbezték.²⁰

¹⁹ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 152-154.§

²⁰ Vht. 13. § (1)-(2) bekezdés

A végrehajtási kérelmet a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. Törvény (továbbiakban Vht.) kell előterjeszteni.

A végrehajtási kérelemben a végrehajtást kérőnek fel kell tüntetni

- az adós nevét (cégnevét) és az azonosításához szükséges adatokat (legalább a születési idejét vagy az anyja nevét, illetőleg a cégjegyzékszámát), továbbá
- az ügy körülményeitől függően: az adós lakóhelyét, munkahelyét, illetőleg székhelyét, telephelyét (a továbbiakban: székhelyét) és a végrehajtás alá vonható vagyontárgyának helyét; e pontban felsorolt adatok közül legalább egyet közölni kell.²¹

Ha a fent felsorolt adatokat a végrehajtást kérő kérelme nem tartalmazza, a bíróság hiánypótlást rendel el az ügyben.

A bíróság és a végrehajtó a gyermektartásdíj behajtása iránt indított ügyekben soron kívül jár el.

A Vht. 14. §-a meghatározza azt is, hogy a tartásdíj behajtására elrendelt végrehajtás esetén a végrehajtható okiratot a lejárt, 6 hónapnál régebbi tartásdíjrészletekre nézve akkor lehet kiállítani, ha a végrehajtást kérő valószínűsítette, hogy

- a) a tartásdíjhátralék az adós rosszhiszemű magatartására vezethető vissza, vagy
- b) annak érvényesítését alapos okból mulasztotta el.

A tartásdíj behajtása érdekében a végrehajtási lapot a jövőben lejáró tartásdíjrészletekre nézve is ki lehet állítani. Ilyenkor csak a végrehajtási eljárás befejezéséig lejárt tartásdíjrészleteknek megfelelő összeget lehet behajtani és a végrehajtást kérőnek kifizetni.

A végrehajtási lap eredeti példánya a bíróságnál marad. A végrehajtási lapról annyi kiadmányt kell készíteni, hogy a végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó ügyben a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar (a továbbiakban: kar) hivatali szerve, valamint minden végrehajtást kérő és adós (a továbbiakban együtt: felek) egy-egy példányt kapjanak.

²¹ Vht. 11. §

Végrehajtási kérelem alapján indult ügyben az a bíróság jár el, amely a tartásdíjat megállapító határozatot hozta (elrendelő bíróság).

Ha a végrehajtási kérelem részben alaptalan, a bíróság a végrehajtási lapot a kérelemtől eltérően állítja ki. Erről a bíróság végzést hoz, és azt a végrehajtást kérőnek közvetlenül, az adósnak a végrehajtó útján kézbesítetteti.²²

A végrehajtási lap kiállítására jogosult bíróság - a végrehajtási lap kiállítása helyett - közvetlenül letiltó végzést hoz, ha kizárólag az adós munkabéréből kell behajtani a követelést.

Letiltó végzést abban az esetben tud kiállítani a bíróság, ha a végrehajtást kérő a kérelmében közli az adós munkáltatójának nevét és székhelyét, ellenkező esetben az ügyben csak végrehajtási lapot tud kiadni a bíróság.

Kizárólag közvetlen letiltással kell behajtani a követelést, ha

- a) ezt kívánta a végrehajtást kérő,
- b) a végrehajtás tartásdíj vagy más, részletekben fizetendő összeg iránt folyik, és a munkabér végrehajtás alá vonható része az esedékes összeget fedezi.

A végrehajtási törvény lehetőséget biztosít arra is, hogy a bíróság az olyan határozatában, amellyel a munkabérben részesülő személyt tartásdíj fizetésére kötelezte, a munkáltatót egyúttal közvetlenül felhívja arra, hogy a határozatban megállapított összeget vonja le, és fizesse ki a jogosultnak (bírósági felhívás).

A bíróság a fenti esetben a tartásdíj fizetésére kötelező határozat rendelkező részét a határozat meghozatalától számított 3 napon belül megküldi a munkáltatónak.

Nincs helye közvetlen letiltásnak és felhívásnak, ha a bíróság a követelésre vonatkozólag korábban más végrehajtható okiratot állított ki.

²² Vht. 17 -19.§

Ha a végrehajtást kérő (a jogosult) bejelentette, hogy a közvetlen letiltás, felhívás nem vezetett a követelés kielégítésére, és az adós egyéb vagyontárgyát kívánja végrehajtás alá vonni, a bíróság kiállítja a megfelelő végrehajtható okiratot (végrehajtási lapot).

A fent említett esetben a bíróság a végrehajtható okirattal együtt a korábban hozott közvetlen letiltást tartalmazó végzésének, illetőleg közvetlen felhívást tartalmazó határozatának kiadmányát is megküldi a végrehajtónak.²³

Ha a végrehajtást kérő végrehajtási kérelme alapján végrehajtási lap kiállítására kerül sor, a bíróság azt megküldi az önálló bírósági végrehajtó részére.

A végrehajtási lapot a bíróság az adós lakóhelye szerinti önálló bírósági végrehajtónak küldi meg, de fennállhat az is, hogy a végrehajtást kérő kérelmére vagy az adós lakóhelyének hiányában az adós végrehajtás alá vonható vagyonának helye szerinti végrehajtóhoz küldi meg.²⁴

A végrehajtó a gyermektartásdíj végrehajtására irányuló ügyekben az előleg bevétele nélkül köteles eljárni. Az előleg folyósítására köteles szerv az eljárás befejezésekor a végrehajtó díjjegyzéke alapján soron kívül megfizeti részére a végrehajtás során befolyt összegből nem fedezhető díját és költségeit.²⁵

A végrehajtó részére a költségelőleg folyósítása 2015. november 09. napjáig hatályban lévő, a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994 (IX.8) IM. Rendelet 7. § (8) bekezdés d) pontja alapján a végrehajtást kérő költségmentessége esetén az elrendelő bíróság gazdasági hivatalának volt a feladata, azonban a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 35/2015. (XI.10.) IM. Rendelet 19. § (3) bekezdés da) pontja alapján költségmentes ügyekben a költségelőleg folyósítása Magyar Bírósági Végrehajtói Kar hivatali szervének a kötelessége. A gyermektartásdíj megállapítása és annak végrehajtása során, ha a végrehajtást kérő nem részesült teljes személyes költségmentességben, a 6/1986. (VI.26) IM. Rendelet 3. § (1) bekezdés e) pontja alapján tárgyi költségfeljegyzési jog illeti meg.

²³ Vht. 24-31. §

²⁴ Vht. 32. §

²⁵ Vht. 34. § (6) bekezdés

A végrehajtási eljárások során több alkalommal problémaként merül fel, hogy a bírósági letiltó végzés vagy az önálló bírósági végrehajtó letiltó végzése ellenére az adóst foglalkoztató munkáltató nem vonja le a tartásdíj összegét a munkabéréből. Ebben az esetben a végrehajtást kérő vagy a végrehajtó jelezheti ezt a foganatosító bíróság részére, aki a végrehajtási törvény alapján ötszázezer forintig terjedő rendbírságot alkalmazhat a munkáltatóval szemben, illetve a munkáltató a le nem vont összeg erejéig készfizető kezesként felel a végrehajtást kérőnek.

Amennyiben ezt követően sem kerül sor a tartásdíj végrehajtást kérő részére történő folyósítására és azt a végrehajtást kérő igazolja, végrehajtási lapot állít ki a bíróság.

A gyermektartásdíj behajtásának elsődlegességét jelzi az is, hogy a Vht. 165. § (1) bekezdésében akként rendelkezik, ha a befolyt összeg nem fedezi a végrehajtás során behajtani kívánt valamennyi követelést, akkor a behajtott összeget elsősorban a gyermektartásdíjra kell fordítani, csupán ez után következhet bárkinek a követelése.

A Vht. idézett rendelkezése is mutatja, hogy főszabályként a jogcím szerinti kielégítést írja elő, de kiegészítő elvként érvényesül az időbeliség és más szempont is.²⁶

Ha az önálló bírósági végrehajtó eljárása nem vezetett eredményre, nem sikerült behajtani a tartásdíj összegét, mert az adós lefoglalható vagyonnal nem rendelkezik, a végrehajtó nemleges foglalási jegyzőkönyvet állít ki, amit megküld a végrehajtást kérő részére.

VI. Gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése

Az 1987. július 01. napján hatályba lépett Csjt. módosítás nyomán jelent meg a gyermektartásdíj megelőlegezésének törvényi szabályozása.

Csjt. 69/E. § szerint: Ha a tartásdíj behajtása átmenetileg lehetetlen, és a gyermeket gondozó személy nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, a bíróság a gyermektartásdíjat megelőlegezi. A kötelezett az így előlegezett tartásdíjat köteles a folyósító szervnek megtéríteni.

²⁶ A megújult bírósági végrehajtás, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztette: Sáriné dr. Simkó Ágnes 424.o.

A Csjt. fenti rendelkezése egészen 1997. október 31. napjáig hatályban volt.

A gyermektartásdíj állam általi megelőlegezésének a szabályai 1997. november 01. napjával hatályba lépett a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben kerültek beiktatásra és szabályozásra.

A Csjt. gyermektartásdíj megelőlegezésére vonatkozó szabálya hatályát veszítette, a későbbiekben a gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése során korábban a gyámhivatal, majd jogszabály módosítás folytán a gyámhatóság jár el.

A Gyvt. 23. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a gyámhatóság a bíróság által a tartásdíj megfizetésére kötelező határozatában megállapított összeget, százalékos marasztalás esetében az alapösszeget előlegezi meg azzal, hogy a megelőlegezett gyermektartásdíj összege nem haladhatja meg gyermekenként az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50%-át.

A gyámhatóság a gyermektartásdíj állam általi megelőlegezéséről határozatban dönt, mely fellebbezésre tekintet nélkül előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítható.

Ha a gyermektartásdíj megelőlegezését jogerősen megállapítják, az a kérelem benyújtásától esedékes. A folyósítás időtartama a kérelem benyújtásának napjától az alapul szolgáló ok előrelátható fennállásáig, legfeljebb azonban három évig tart. A feltételek fennállása esetén - függetlenül az adók módjára történő behajtás eredményétől - ugyanazon gyermekekre tekintettel, egy alkalommal, legfeljebb további három évre a megelőlegezés továbbfolyósítható, illetve ismételten elrendelhető.

Az ismételt állam általi megelőlegezés 2009. augusztus 30. napjáig csak indokolt esetben - egy alkalommal - legfeljebb további három évre volt ismételten elrendelhető, de nem volt helye a megelőlegezés ismételt elrendelésének, amennyiben az adók módjára történő behajtás 3 éven át nem járt eredménnyel, ez a szabályozás szinte teljesen elzárta a jogosultakat attól, hogy ismételten kérelmet terjesszenek elő állam általi megelőlegezés iránt. A jelenleg hatályos

szabályozás már megkönnyíti, hogy második alkalommal is állam általi megelőlegezés formájában kapják a gyermektartásdíjat a jogosultak.

A megelőlegezett gyermektartásdíjat a kötelezett a Polgári Törvénykönyvben meghatározott kamattal az államnak megtéríti. A megelőlegezett gyermektartásdíjnak meg nem térült összegét adók módjára kell behajtani az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerint.

A gyámhatóság a megelőlegezett gyermektartásdíj kötelezett által meg nem térített összegét a kötelezett kérelmére és a 133. § (5) bekezdésében foglalt feltételek fennállása esetén méltányosságból elengedheti, csökkentheti vagy részletfizetést engedélyezhet.

A megelőlegezett gyermektartásdíj meg nem térített összege tekintetében fennálló tartozás a kötelezett halála esetén megszűnik.

A Gyvt. 24. §-ának (10) bekezdését a 2013. évi CCXVIII. Törvény 6. § (2) bekezdése iktatta be, amely 2014. január 01. napjától hatályos, és jelentős változást eredményezett, ugyanis ezt megelőzően a megelőlegezett tartásdíjat, amit nem fizetett meg az államnak a kötelezett, azok a gyermekei is megörökölték, akik után sor került a tartásdíj megelőlegezésére. Ezzel azt a lehetetlen helyzetet teremtve, hogy a gyermek megörökli a saját tartása miatt keletkező adósságot, azaz örökösként mintha „magát tartotta volna el”. Ennek a rendelkezésnek a törvénybe iktatása hatalmas előrelépést jelentett.

A Gyvt. 22. §. (1) bekezdése határozza meg a feltételeket, mely esetben nyújtható be a kérelem gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése iránt.

A gyermektartásdíj megelőlegezésének akkor van helye, ha

- a) a bíróság a tartásdíjat jogerős határozatában már megállapította, vagy van olyan külföldi bíróság, vagy más hatóság által hozott jogerős határozat, amelyet a Magyarországon élő gyermek javára nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján kell végrehajtani, és
- b) a gyermektartásdíj összegének behajtása átmenetileg lehetetlen, továbbá

- c) a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi átlagjövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét.

A gyámhatóság a gyermektartásdíj behajthatatlanságát a gyermektartásdíj fizetésére kötelezett személy rendszeres jövedelmére, illetve egyéb vagyonára vezetett eredménytelen végrehajtást követően állapítja meg. Az eredménytelen végrehajtást, illetve a végrehajtás szünetelését kimondó foglalási jegyzőkönyv hat hónapnál régebbi nem lehet. A nemleges foglalási jegyzőkönyvet a gyermektartásdíj fizetésére kötelezett ügyében eljáró önálló bírósági végrehajtó állítja ki és küldi meg a végrehajtást kérő (a gyermektartásdíj jogosultja) részére.

A Gyvt. 22. § (5) és (6) bekezdése rendelkezik azokról az esetekről, amikor nincs helye állam általi megelőlegezésnek, ha a kötelezett

- 1) lakóhelye olyan államban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- 2) külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- 3) a jogosulttal közös háztartásban él
- 4) részösszegű megfizetés vagy részösszegű behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének ötven százalékát meghaladja, vagy
- 5) lejárt gyermektartásdíj esetén.

A feltételek fennállása esetén a gyermektartásdíj megelőlegezése a gyermek nagykorúvá válása után is megállapítható, illetve a már megállapított gyermektartásdíj továbbfolyósítható addig az időpontig, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig.

A Gyvt. 24. § (3) bekezdésének rendelkezései alapján a gyámhatóság hivatalból vagy a külön jogszabályban meghatározott szervek és személyek értesítése alapján a gyermektartásdíj folyósítását - legfeljebb hat hónapra - felfüggeszti, ha

- a) a kérelmezőnek körülményeiben változás állt be,

- b) a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve az egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménnyel jár, feltéve, hogy annak mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének ötven százalékát meghaladja,
- c) a kötelezett a kérelmező részére legalább két egymást követő alkalommal közvetlenül fizet tartásdíjat, feltéve, hogy annak összege alkalmanként a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének ötven százalékát meghaladja,
- d) a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését rendelték el.

Ha a felfüggesztés oka már nem áll fenn és a gyámhatóság ezt megvizsgálta, akkor el lehet rendelni a gyermektartásdíj továbbfolyósítását.

A gyermekvédelmi törvény alapján a gyámhatóság a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha

- a) a gyermek - a gyámhatóság, illetve a bíróság végrehajtható határozata alapján - a külön élő másik szülő vagy más személy gondozásába kerül,
- b) a gyermek nagykorúvá vált, és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat,
- c) a gyermeket a gyámhatóság nevelésbe vette,
- d) a kötelezett meghalt.

A gyermektartásdíj állam általi megelőlegezésének az intézménye segíti a gyermektartásdíjra jogosultat abban, még ha időlegesen is, de hozzájusson a részére megítélt gyermektartásdíj összegéhez, segítve ezzel azt, hogy gyermekéről megfelelően tudjon gondoskodni annak ellenére, hogy a kötelezett fizetési kötelezettségének nem tesz eleget és a vele szemben vezetett végrehajtás sem eredményes.²⁷

VII. Tartási kötelezettség elmulasztása

Tanulmányom lezárásaként a tartásdíj büntetőjogi vetületével szeretnék foglalkozni.

²⁷ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 22-24.§

A bűncselekményt először 1944-ben határozták meg, büntették azt, aki a családi kapcsolaton alapuló eltartási kötelességét nem teljesítette, és mulasztásával a jogosultat súlyos nélkülözésnek tette ki.²⁸

A korábban hatályban volt 1978. évi IV. törvényben (196. §) és a jelenleg hatályos 2012. évi C. törvényben (212. §) kettő évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény a gyermek tartásának az elmulasztása.

A tartási kötelezettség elmulasztása tiszta mulasztásos bűncselekmény, az elkövetési magatartás a gyermek felé fennálló tartási kötelezettség szándékos nem teljesítése, azaz az elkövető saját önhibája miatt nem gondoskodik gyermekéről.

Az önhiba nem állapítható meg, ha

- az elkövetőnek nincs beszámítási képessége,
- ha a kötelezettnek nincs megfelelő keresete, jövedelme, vagyona, és ezen okok fennállása miatt felelősség nem terheli.

Ez utóbbinál azonban a munkaviszony hiánya nem alapozza meg az önhibát, az erre vezető okokat fel kell tárni, tehát önmagában azzal a védekezéssel nem mentesül a felelősség alól a delikvens, hogy nem rendelkezik munkavisztonnyal, vizsgálni kell, hogy megtett-e mindent annak érdekében, hogy rendszeres jövedelme legyen, tartási kötelezettségének eleget tudjon tenni.

A Btk. minősített esetként szabályozza, és három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni, ha a tartás elmulasztása a jogosultat súlyos nélkülözésnek teszi ki a tartásra jogosult gyermeket.

Súlyos nélkülözés minősül, ha a tartásdíj jogosultja olyan javakban szenved hiányt, amelyek az elemi életszükségletek kielégítésére szolgálnak (táplálkozás, ruházkodás, tisztálkodás). Az eredmény tényleges bekövetkezés a minősített esetenél szükséges a befejezettséghez, ez az eredmény lehet szándékos, vagy gondatlan. Ha az eredmény nem következik be, és az elkövetőt csak gondtalanság terheli, akkor alapesetben értékelhető a cselekmény.

²⁸ <http://buntetojog.info/kulonos-resz/btk-212-%C2%A7-tartasi-kotelezettseg-elmulasztasa/2016.01.17.>

Ugyanakkor a Büntető Törvénykönyv 212. §-ának (3) bekezdés szerint, ha a terhelt az elsőfokú büntető ítéletig teljes körűen teljesíti az eltartási kötelezettségét, az elmulasztottat is, akkor az alapesetben nem büntethető, míg a minősített esetben (súlyos nélkülözés) a büntetés korlátlanul enyhíthető, ezzel érdekelté téve az elkövetőt abban, hogy inkább a tartási kötelezettségét teljesítse, arról gondoskodjon, hiszen ez szolgálja leginkább a gyermek érdekét.²⁹

Mint látható a gyermektartás jelentős fejlődésen ment át az elmúlt évszázadban, és a jogalkotó egyre jobban felismerte, hogy gyermekek érdekének védelmének jelentőségét, a gyermekek helyzetének megnyugtató rendezésének elengedhetetlen része, hogy anyagi biztonságukról gondoskodjon. Korábbi „nagyvonalú” szabályozástól, gyermekek közötti különbségtételtől eljutott az egységes részletes szabályozásáig, továbbá felismerte azt az igényt is, hogy ha a tartásra kötelezett nem tesz eleget kötelezettségeinek, nem hagyhatja magára a gyermeket, ebben az esetben is biztosítani kell a tartásához szükséges anyagi hátteret, és szankcionálni kell azon személyeket, akik szándékosan nem gondoskodnak gyermekeikről.

²⁹ <http://buntetojog.info/kulonos-resz/btk-212-%C2%A7-tartasi-kotelezettseg-elmulasztasa/2016.01.17.>

Felhasznált irodalom

A családjog kézikönyve 2007. I. kötet, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Kőrös András
Polgári jog, Kommentár a gyakorlat számára II. kötet, Budapest, 2014, HVG-ORAC, szerkesztő: Dr. Petrik Ferenc
Heinerné Barzó Tímea: Családjog, Miskolc, 2002, Novotni Kiadó
A megújult bírósági végrehajtás, Budapest, 2006, HVG-ORAC, szerkesztette: Sáriné dr. Simkó Ágnes

Internetes forrás

http://szm.sze.hu/images/e_kiadvanyok/Szemelvenyek_PhD-hallgatok_munkaibol.pdf 2016.01.16.
http://buntetojog.info/kulonos-resz/btk-212-%C2%A7-tartasi-kotelezettse_elmulasztasa/2016.01.17.

Jogforrások

Magyarország Alaptörvénye

A Magyar Köztársaság Alkotmánya 1949. évi XX. törvény

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

A büntetőtörvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

A büntetőtörvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

1894. évi XXXI. törvénycikk a házassági jogról

1877. évi XX. törvénycikk a gyámsági és gondnoksági ügyek intézéséről

A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 35/2015 (XI.10.) IM. rendelet

A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX.8) IM. Rendelet

A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban 6/1986 (VI.26.) IM. rendelet

A családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről szóló 4/1987. (VI.14.) IM. Rendelet